

**Fødevare-
styrelsen**

**UDBRUDSMANUAL
FOR
BLUETONGUE

AUGUST 2017**

INDHOLD

Indledning	4
Sygdomsbeskrivelse.....	5
Virus og inkubationstid.....	5
Virusudskillelse og smittespredning.....	5
Kliniske symptomer	6
Differentialdiagnoser	6
Diagnose.....	6
Personbeskyttelse.....	7
Epidemiologisk undersøgelse	8
Smitte med bluetongue i en besætning.....	9
Foranstaltninger i et smittet husdyrbrug.....	9
Prøveudtagning ved aflivning	10
Udtagning af supplerende prøver ved aflivning af dyr i besætningen.....	10
Udtagning af materiale.....	10
Emballering og mærkning af prøver	10
Indsendelse af materiale	10
Andre dyr i husdyrbruget	11
Specielle forhold ved rengøring og desinfektion	12
Zoner	13
Etablering af zoner.....	13
Optælling af besætninger	13
Kontrolzone	13
Husdyrbrug i kontrolzonen.....	13
Ophævelse af kontrolzonen.....	13
Beskyttelseszone	13
Husdyrbrug i beskyttelseszonen.....	13
Overvågningszone.....	14
Husdyrbrug i overvågningszonen.....	14
Ophævelse af beskyttelses- og overvågningszone.....	14
Screening	15
Overvågning af dyr.....	16
Overvågning af mitter.....	16

Flytterestriktioner	17
Restriktioner og påbud i zoner	17
Smittede husdyrbrug	17
Flytning af dyr i beskyttelseszonen	17
Flytning af dyr i overvågningszonen	17
Genindsættelse af dyr	18
Generelt	18
Udbrud i vildtlevende dyr	19
Vaccination	20
Generelt	20
Beslutning om indførsel af vaccination	20
Adgang til bluetonguevaccine	20
Foranstaltninger der gælder i vaccinationszonen	20
Samarbejde med andre myndigheder samt eksterne parter	21
Ekspertgruppe	22
Bilag 1 Lovgivning	23
Bilag 2 Informationsmateriale	24
Bilag 3 Spørgeskema for den epidemiologiske undersøgelse til brug ved mistanke om eller udbrud af bluetongue	25

INDLEDNING

Denne udbrudsmanual for bluetongue omfatter håndtering af udbrud af bluetongue såvel centralt som decentralt i Fødevarestyrelsen. Den supplerer "Veterinær beredskabsplan ved udbrud af alvorlige husdyrsygdomme" for de særlige forhold, der gør sig gældende for bluetongue - herunder specielt vaccination.

Målgruppen for udbrudsmanualen er primært Fødevarestyrelsens medarbejdere i Veterinærenhederne og i Dyresundhed. Andre parter, såvel interne som eksterne, der medvirker ved bekæmpelse af udbrud, anvender manualen i de situationer, hvor det er relevant.

Manualen omfatter ikke håndtering af mistanker, før et udbrud er konstateret, da dette er dækket af Fødevarestyrelsens *action card* for mistankehåndtering af bluetongue.

SYGDOMSBESKRIVELSE

Bluetongue er en vektorbåren virussygdom. Det er mitter, der fungerer som vektor og dermed overfører virus til modtagelige dyr. Bluetongue er forårsaget af et orbivirus, og der er identificeret 27 forskellige serotyper på verdensplan.

Modtagelige dyrearter er får, kvæg, geder og øvrige drøvtyggere, herunder vildtlevende arter.

Bluetongue blev første gang konstateret i Europa i 1943 på Cypern. I de følgende årtier blev bluetongue også konstateret i andre Middelhavslande og på Balkan. Udbruddene i Middelhavs- og Balkanområdet involverer flere forskellige serotyper: 1, 2, 4, 9 og 16.

Indtil 2006 forekom bluetongue kun i det geografiske område mellem 50° nordlig brede og 35° sydlig bredde (Syd for alperne). I 2006 blev bluetongue konstateret i Nederlandene, Belgien og Tyskland og efterfølgende i Frankrig og Luxembourg. Der var tale om serotype 8, der ikke forekom i Middelhavslandene og på Balkan. Sygdommen spredte sig i de følgende år til flere lande i Nordeuropa, herunder også Danmark.

I 2014 begyndte en ny epidemi med serotype 4 i det sydøstlige Europa. Sygdommen spredte sig videre i nordlig retning og fra 2014 til medio 2016 har følgende lande haft udbrud af serotype 4: Kroatien, Italien, Grækenland, Montenegro, Slovenien, Bosnien-Hercegovina, Rumænien, Ungarn og Østrig.

Bluetongue blev for første gang konstateret i Danmark i oktober 2007 med et enkelt udbrud. I 2008 var der yderligere 15 udbrud. Fra 2008 til 2010 blev der gennemført vaccinationskampagner mod sygdommen i Danmark. Dette resulterede i, at Danmark fra 1. januar 2011 igen kunne erklæres fri for bluetongue.

VIRUS OG INKUBATIONSTID

De forskellige serotyper af bluetongue er immunologisk forskellige.

Der er ikke sikker viden om, hvordan virus overvintrer, og det er et emne, der fortsat forskes i. I egne, hvor vinteren er mild og kort, menes infektionen at kunne overvinde i mitter. Da nogle lande eller områder har mitrefri perioder, kan denne overvintringsmåde ikke være den eneste. En anden mulighed er, at virus kan persistere i kreaturer i længere tid (normalt regner man med 60 dage) og herfra opformerer i mitter i den efterfølgende sæson med fornyet spredning af sygdommen til andre modtagelige dyr.

Virus er følsom for pH < 6,0 og > 8,0. Virus inaktiveres ved 50 °C i tre timer eller 60 °C i 15 minutter. Virus kan også inaktiveres med β -propiolacetone, iodoforer og fenol forbindelser. Virus er meget stabilt, hvis der er protein til stede fx i blod.

Inkubationstiden er normalt mellem 5 og 10 dage.

VIRUSUDSKILLELSE OG SMITTESPREDNING

Bluetongue smitter ikke direkte fra dyr til dyr, men virus overføres under naturlige forhold via blodsugende mitter, først og fremmest af en række Culicoides arter. Culicoides er vektor for overførsel af mange forskellige virussygdomme, hvoraf de vigtigste er afrikansk hestepest og bluetongue. Der er identificeret mere end 1400 arter af Culicoides i verden, 96 % af disse er obligate blodsugere på pattedyr. Der findes flere Culicoides arter i Danmark.

Udover overførsel med vektor kan bluetongue også smitte med sæd og blod. Der er risiko for, at virus overføres fra ko til kalv, hvis koen bliver smittet, mens den er drægtig, så kalven bliver født som levedygtig smittebærer.

Virus kan findes i dyr i op til 60 dage efter, de er blevet smittet.

KLINISKE SYMPTOMER

Symptombilledet kan variere fra næsten ingen symptomer til kraftige kliniske symptomer.

Får: Kliniske symptomer hos får kan omfatte gispende åndenød, ødemer i hoved, læber, mule og underkæbe, høj feber, nedstemthed, sår dannelse på slimhinderne i mundhulen (især på tandpladen), cyanotisk tunge (blåfarvning), halthed som følge af kronrandsbetændelse, udbredte muskelnekroser, torticollis, øjenbetændelse og hårtab. Dødeligheden hos får varierer meget.

Kvæg: Kliniske symptomer hos kvæg kan omfatte væskeansamlinger i hovedet, læsioner i mund- og næsehulen, savlen, næseflåd, tårflåd, halthed og hævede røde patter. Sygdommen kan være dødelig hos kvæg.

Andre drøvtyggere har oftest svage, uspecifikke symptomer på bluetongue.

Får og køer, der bliver smittet, mens de er drægtige, kan abortere eller føde deformede lam eller kalve.

DIFFERENTIALDIAGNOSER

Differentialdiagnoser til bluetongue omfatter mund- og klovesyge, vesikulær stomatitis, BVD, IBR, epizootisk hæmoragi, fåre- og gedekopper, fåre- og gedepest, foot rot hos får, ecthyma contagiosum (læbeskurv), mykotisk stomatitis, malign katharr feber, parainfluenza-3 infektion, lungebetændelse, angreb med *Oestrus ovis*, fototoksisk dermatitis, planteforgiftning, kemiske og traumatiske læsioner af mund eller klove.

DIAGNOSE

Laboratoriediagnosen stilles ved påvisning af virus ved RT-PCR i EDTA stabiliseret blod eller evt. lymfeknude og milt og/eller ved påvisning af antistoffer i serum ved ELISA. Hvis der kun påvises antistoffer og ikke virus, skal det kunne udelukkes, at dyret er vaccineret eller har modtaget materielle antistoffer. Resultatet af laboratorieundersøgelserne foreligger indenfor to dage efter, at materialet er modtaget hos DTU Veterinærinstituttet.

PERSONBESKYTTELSE

Bluetongue er ikke en zoonose. Derfor er der ikke behov for særlig personbeskyttelsesudstyr.

EPIDEMIOLOGISK UNDERSØGELSE

Den epidemiologiske undersøgelse skal afdække den kliniske situation i besætningen, samt det hidtidige sygdomsforløb. I den forbindelse skal det skønnede tidspunkt for smitteintroduktion i besætningen fastlægges. Alle tilførsler af dyr til besætningen mindst 30 dage forud for mistankedatoen gennemgås med henblik på at afklare, om der er blevet tilført dyr med bluetongue. Endvidere skal alle kontakter fra besætningen gennemgås med henblik på at afklare hvilke andre besætninger (indenlands og udenlands), der kan være blevet tilført dyr smittet med bluetongue.

Er der flere besætninger på husdyrbruget, foretages der en epidemiologisk undersøgelse (hver sit skema) for hver besætning.

Spørgeskemaet for den epidemiologiske undersøgelse for kvæg ligger elektronisk i DIKO Beredskab. Spørgeskemaet for den epidemiologiske undersøgelse for andre drøvtyggere findes under bilag 3.

SMITTE MED BLUETONGUE I EN BESÆTNING

FORANSTALTNINGER I ET SMITTET HUSDYRBRUG

Konstateres en besætning smittet med bluetongue, skal Veterinærenheden sætte husdyrbruget under offentligt tilsyn på grund af konstateret smitte med bluetongue.

Da bluetongue er en vektorbåren sygdom, forventes det som udgangspunkt ikke, at smittede dyr aflives. Fødevarestyrelsen kan, hvis det er nødvendigt for at hindre smittespredning, påbyde smittede dyr eller hele besætningen aflivet. Dyrene skal takseres inden aflivning og efterfølgende bortskaffes. Taksering, aflivning og bortskaffelse er beskrevet i 'Veterinær beredskabsplan ved udbrud af alvorlige husdyrsygdomme'.

Ejeren skal altid påse, at smittede dyr aflives, hvis det af dyreværns-mæssige årsager er nødvendigt.

Fødevarestyrelsen kan beslutte, om modtagelige dyr på husdyrbruget skal vaccineres mod bluetongue. Den overordnede beslutning om vaccination træffes af det centrale krisecenter – se kapitlet "Vaccination".

Veterinærenheden sørger for, at der foretages en epidemiologisk undersøgelse.

Fødevarestyrelsen skal opspore alle dyr af modtagelige arter, der er fraført husdyrbruget i den periode, hvor det antages, at smitten har været på husdyrbruget. Det omfatter både dyr, der er flyttet nationalt, som dyr, der er flyttet til andre lande.

Flytning af levende dyr samt flytning eller anvendelse af sæd, embryoner og oocytter af modtagelige arter til eller fra et smittet husdyrbrug er forbudt, med mindre Veterinærenheden har tilladt det.

Veterinærenheden kan tillade følgende flytninger af dyr af modtagelige arter:

- Til husdyrbruget, hvis det / de har gyldig vaccination mod bluetongue (relevante serotype).
- Fra husdyrbruget, hvis dyret er konstateret smittet med bluetonguevirus, og der er gået mindst 60 dage, fra smitten blev konstateret.
- Fra husdyrbruget, hvis dyret har gyldig vaccination mod bluetongue, og der er gået mindst 60 dage fra basisvaccination.
- Fra husdyrbruget til slagtning, hvis de ledsages af passerseddel.

Veterinærenheden kan tillade flytning eller anvendelse af sæd, embryoner og oocytter af modtagelige arter, hvis det pågældende avlsmateriale ikke er opsamlet fra dyr, der er smittet med bluetongue på opsamlingstidspunktet.

PRØVEUDTAGNING VED AFLIVNING

Da bluetongue er en vektorbåren sygdom, forventes det som udgangspunkt ikke, at smittede dyr aflives. Fødevarestyrelsen kan, hvis det findes nødvendigt for at hindre smittespredning, påbyde smittede dyr eller hele besætningen aflivet.

UDTAGNING AF SUPPLERENDE PRØVER VED AFLIVNING AF DYR I BESÆTNINGEN

Fødevarestyrelsen beslutter i hvert enkelt tilfælde, hvor dyr påbydes aflivet, i hvilket omfang der skal udtages supplerende prøvemateriale af de aflivede dyr, og eventuelt af ikke aflivede dyr i besætningen. Hvis der skal udtages prøvemateriale, vil det være både ustabiliseret og EDTA stabiliseret blodprøver, med mindre andet er aftalt med Veterinærinstituttet. Undersøgelserne skal hjælpe med at fastslå, hvornår virus er introduceret i den smittede besætning

UDTAGNING AF MATERIALE

Følgende materiale kan udtages til undersøgelse for bluetongue:

- Ustabiliserede blodprøver til antistofbestemmelse.
- EDTA stabiliserede blodprøver til påvisning af virus eller
- milt eller lymfeknuder af døde dyr.

EMBALLERING OG MÆRKNING AF PRØVER

De udtagne prøver anbringes enkeltvis i prøverør med tætsluttende låg eller plastpose og mærkes med dyrets og prøvens identitet. Rør og/eller plastposer omvikles med væskesugende materiale og anbringes i en solid yderemballage, sammen med indsendelsesblanketten.

Pakken må ikke indeholde skarpe ting, som fx skalpel eller kanyle.

Det er vigtigt, at dyr, hvorfra der udtages prøver, er mærket individuelt. De udtagne prøver skal forsynes med dyrenes individmærker.

Prøverne må under transporten ikke udsættes for frostgrader eller høje temperaturer.

INDSENDELSE AF MATERIALE

Prøverne skal ledsages af indsendelsesblanketten, der findes på DTU Veterinærinstituttets hjemmeside. <http://www.vet.dtu.dk/diagnostik/blanketter/droevtyggere>

Alle prøver transporteres til:

Kalvehave Havnevej 51

Lindholm

4771 Kalvehave

DTU Veterinærinstituttet skal være orienteret om prøvernes ankomst på følgende telefonnumre: Indenfor normal arbejdstid ringes på DTU Veterinærinstituttets hovednummer 35 88 60 00, alternativt på tlf. nr. 35 88 78 37. Udenfor normal arbejdstid kan bådførervagten kontaktes på tlf. 20 83 93 27. Hvis bådførervagten ikke kan kontaktes ringes til Kristian Møller på tlf. 40 30 49 10.

ANDRE DYR I HUSDYRBRUGET

Alle drøvtyggere kan blive smittet med bluetongue. Udbrud af bluetongue vil derimod ikke have nogen betydning for dyrearter i husdyrbruget, der ikke er drøvtyggere, som fx fjerkræ, svin, hunde eller katte.

SPECIELLE FORHOLD VED RENGØRING OG DESINFEKTION

Udbrud af bluetongue vil som udgangspunkt ikke medføre at dyrene aflives. Sammenholdt med at virusoverførsel sker med mitter – hvor der altså ikke er frit tilgængeligt virus, som kan inficere dyr – er der ingen krav om rengøring og desinfektion ved udbrud af bluetongue.

ZONER

ETABLERING AF ZONER

Når diagnosen bluetongue er blevet officielt bekræftet på et husdyrbrug, opretter Fødevarestyrelsen følgende restriktionszoner omkring udbruddet:

1. Kontrolzone (20 km zone), der dækker et område i 20 km's afstand fra et smittet husdyrbrug. (I direktiv 2000/75/EF anvendes ikke et udtryk for zonen, men der henvises til husdyrbrug, der ligger indenfor en radius af 20 km fra et smittet husdyrbrug).
2. Beskyttelseszone, der dækker et område i 100 km's afstand fra et smittet husdyrbrug.
3. Overvågningszone, der dækker området i 50 km's afstand uden om beskyttelseszonen.

Fødevarestyrelsen udsteder en bekendtgørelse om restriktionszonerne. Zonerne offentliggøres også på Fødevarestyrelsens hjemmeside. Det er muligt at undersøge, om en given adresse er placeret i en restriktionszone.

Zonerne vil ikke blive afmærket med advarselsskilte.

Der gælder en række restriktioner og forbud for flytning af modtagelige dyr i zonerne. Dette er beskrevet i kapitlet "Flytterestriktioner".

OPTÆLLING AF BESÆTNINGER

Ved hjælp af udtræk fra CHR udarbejdes lister over alle husdyrbrug med modtagelige dyr i zonerne med angivelse af dyreart, og antal dyr, der befinder sig på husdyrbruget.

KONTROLZONE

Det centrale krisecenter i Fødevarestyrelsen beslutter, om der oprettes en kontrolzone. En kontrolzone vil være en del af beskyttelseszonen. Fagligt giver det mening at oprette en kontrolzone ved det første udbrud, til hjælp for den epidemiologiske udredning. Ved efterfølgende udbrud indenfor restriktionszonerne bør det vurderes, om en kontrolzone har nogen reel funktion. I vurderingen skal indgå, om der vaccineres mod bluetongue.

HUSDYRBRUG I KONTROLZONEN

Alle husdyrbrug med modtagelige arter, der er beliggende i en kontrolzone, er underlagt de samme restriktioner som det smittede husdyrbrug, der udløste zonen. Som udgangspunkt er al flytning til eller fra husdyrbruget af dyr af modtagelige arter forbudt. Se kapitlet "Smitte med bluetongue i en besætning".

OPHÆVELSE AF KONTROLZONEN

Det centrale krisecenter i Fødevarestyrelsen beslutter, hvornår en kontrolzone kan ophæves eller indskrænkes.

BESKYTTELSESZONE

HUSDYRBRUG I BESKYTTELSESZONEN

Hvis Fødevarestyrelsen kræver det, skal ejer eller ansvarlige for en besætning i beskyttelseszonen:

- deltage i et epidemiologisk overvågningsprogram,
- deltage ved klinisk undersøgelse af modtagelige dyr,
- deltage ved udtagelse af prøvemateriale til laboratorieundersøgelser, og
- deltage ved eventuel vaccination af dyrene og sikre, at vaccinerede dyr kan identificeres.

Der må som udgangspunkt ikke flyttes dyr og avlsmateriale af modtagelige arter ud af en beskyttelseszone. Se kapitlet "Flytterestriktioner".

Det centrale krisecenter i Fødevarestyrelsen kan beslutte, om modtagelige dyr skal tillades vaccineret mod bluetongue.

OVERVÅGNINGSZONE

HUSDYRBRUG I OVERVÅGNINGSZONEN

Hvis Fødevarestyrelsen kræver det, skal ejer eller ansvarlige for en besætning i overvågningszonen:

- deltage i et epidemiologisk overvågningsprogram,
- deltage ved klinisk undersøgelse af modtagelige dyr,
- deltage ved udtagelse af prøvemateriale til laboratorieundersøgelser, og
- deltage ved eventuel vaccination af dyrene og sikre, at vaccinerede dyr kan identificeres.

Der må som udgangspunkt ikke flyttes dyr og avlsmateriale af modtagelige arter fra en overvågningszone til områder, der er fri for restriktioner for bluetongue. Se kapitlet "Flytterestriktioner".

Det centrale krisecenter i Fødevarestyrelsen kan beslutte, om modtagelige dyr skal tillades vaccineret mod bluetongue med inaktiveret vaccine. Der er forbud mod vaccination af dyr af modtagelige arter med levende svækket vaccine i overvågningszonen.

OPHÆVELSE AF BESKYTTELSES- OG OVERVÅGNINGSZONE

Fødevarestyrelsen meddeler, hvornår en restriktionszone kan ophæves.

Ophævelse af restriktionszone og dermed generhvervelse af frihed for bluetongue, kan tidligst ske, når bluetonguevirus ikke er fundet ved overvågning i restriktionszonen i en periode på to år, herunder i to hele perioder med vektoraktivitet. Overvågningen skal følge de beskrevne regler i forordning 1266/2007.

EU-kommissionen skal forelægges dokumentation for overvågningen, førend en restriktionszone kan ophæves.

Ifølge forordning 1266/2007 kan en medlemsstat opnå status som "foreløbigt sygdomsfrit område" i en restriktionszone, hvis det ved overvågning er blevet påvist, at der i den pågældende restriktionszone i en periode på et år, herunder i en hel periode med vektoraktivitet, ikke har forekommet bluetonguevirus af den pågældende specifikke serotype eller serotypekombination.

EU-kommissionen skal informeres om den ændrede status til "foreløbigt sygdomsfrit område" med dokumentation for overvågningen.

Ved anvendelse af "foreløbigt sygdomsfrit område" vil der være nogle lettelser i forbindelse med samhandel med modtagelige dyr fra området.

SCREENING

Ved udbrud af bluetongue skal en medlemsstat ifølge artikel 9 i direktiv 2000/75/EF etablere overvågning af både dyr og vektorer (mitter) i beskyttelses- og overvågningszonen.

Alle EU-medlemsstater skal ifølge forordning 1266/2007 have et overvågningsprogram for bluetongue. Dette uanset om landet er fri for bluetongue eller har udbrud af bluetongue. Formålet med overvågning er enten at påvise frihed for bluetonguevirus eller at påvise tilstedeværelsen af bluetonguevirus samt at fastlægge den årtidsbestemte vektorfrie periode. Der kan være overvågning i både modtagelige dyr og i mitter. Minimumskravene for overvågning af bluetongue er beskrevet i bilag I i forordningen.

Overvågningen kan enten foregå i grids – dvs. at Danmark inddeles i felter på 45x45 km - eller overvågningen kan foregå i de områder, der anvendes til at indrapportere sygdomsudbrud indenfor EU-systemet. For Danmarks vedkommende vil det være på kommune niveau.

Figur 1: Inndeling af Danmark i grids.

OVERVÅGNING AF DYR

Danmark har et passivt og et aktivt overvågningsprogram for bluetongue, der opfylder kravene i bilag I, stk. 2, i forordning 1266/2007. Med det aktive overvågningsprogram opfyldes følgende:

”Antallet af prøver skal være beregnet med henblik på påvisning af en passende udgangsprævalens (baseret på den kendte risiko for målpopulationen) med en konfidens på 95 % i populationen af modtagelige arter i det pågældende epidemiologisk relevante, geografiske område. Hvis der ikke foreligger videnskabelige oplysninger om den forventede prævalens for målpopulationen, skal prøvestørrelsen være beregnet med henblik på påvisning af en prævalens på 20 %”.

I forbindelse med udbrud af bluetongue skal Danmark – for igen at kunne opnå frihed for sygdommen - have et overvågningsprogram, der opfylder kravene i bilag I, stk. 3, i forordning 1266/2007. Med det aktive overvågningsprogram skal følgende opfyldes:

”Antallet af prøver til aktiv, laboratoriebaseret overvågning skal være beregnet med henblik på påvisning af en prævalens på 5 % med en konfidens på 95 %.”

OVERVÅGNING AF MITTER

Ifølge bilag I i forordning 1266/2007, er et af formålene med bluetongueovervågning at fastlægge den årstidsbestemte vektorfrie periode. Den entomologiske overvågning skal opfylde følgende krav:

- Den skal som et minimum bestå i et aktivt, årligt program for indfangning af vektorer ved hjælp af permanent opstillede sugefælder, idet formålet er at kortlægge vektorens populationsdynamik.
- Der skal anvendes sugefælder med ultraviolet lys i overensstemmelse med på forhånd fastlagte protokoller; fælderne skal være aktiveret hele natten og mindst:
 - én nat om ugen i måneden før den forventede begyndelse og i måneden før den forventede afslutning på den årstidsbestemte vektorfrie periode, og
 - én nat om måneden i den vektorfrie periode.

Aktiveringshyppigheden for sugefælderne kan tilpasses ud fra den dokumentation, der akkumuleres i de første tre år, fælderne er i brug.

- Mindst én sugefælde skal anbringes i hver af de epidemiologisk relevante, geografiske områder i hele det på bestemte årstider bluetonguefrie område. En andel af de mitter, der indsamles i sugefælderne, skal sendes til et specialiseret laboratorium, der er i stand til at tælle og identificere de formodede vektorarter.

Kriterier for fastlæggelse af den årstidsbestemte vektorfrie periode fremgår af bilag V i forordning 1266/2007.

Fastlæggelse af et på bestemte årstider bluetonguefrit område, dvs. at overvågning ikke påviser overførsel af bluetongue eller potentielle vektorer, gør det muligt at flytte dyr mere sikkert i en afgrænset periode.

Fødevarestyrelsen har en aftale med DTU Veterinærinstituttet om overvågning af vektorer og risiko for spredning af vektorbårne sygdomme. Aftalen omfatter også overvågning af mitter.

FLYTTERESTRIKTIONER

RESTRIKTIONER OG PÅBUD I ZONER

Restriktioner i zoner omfatter flytning af dyr og avlsmateriale af modtagelige arter i zonen, mellem zoner og ud af zoner. Muligheder for flytning af dyr og avlsmateriale af modtagelige arter er beskrevet i forordning 1266/2007.

SMITTEDE HUSDYRBRUG

Dyr kan sendes til slagtning fra smittede husdyrbrug, hvis de ledsages af passerseddel, og der ikke er kliniske symptomer. Hvis dyr er testet positive for bluetongue, kan de tidligst slagtes 60 dage efter denne testdato.

FLYTNING AF DYR I BESKYTTELSESZONEN

Inden for en beskyttelseszone må dyr af modtagelige arter frit flyttes, såfremt dyrene ikke viser kliniske tegn på bluetongue på transportdagen.

Dyr i beskyttelseszonen må flyttes til overvågningszonen, hvis:

- dyrene opfylder betingelserne i bilag III i forordning 1266/2007, eller
- dyrene er bestemt til omgående slagtning.

Dyr og avlsmateriale i beskyttelseszonen må flyttes helt ud af restriktionszonen, hvis:

- dyrene eller avlsmaterialet opfylder betingelserne i bilag III i forordning 1266/2007, eller
- dyrene er bestemt til omgående slagtning, og der ikke er registreret nogen tilfælde af bluetongue på oprindelsehusdyrbruget i mindst 30 dage inden afsendelsesdatoen.

FLYTNING AF DYR I OVERVÅGNINGSZONEN

Dyr og avlsmateriale af modtagelige arter i overvågningszonen må frit flyttes rundt indenfor overvågningszonen og ind i beskyttelseszonen, såfremt dyrene ikke viser kliniske tegn på bluetongue på transportdagen.

Dyr og avlsmateriale i overvågningszonen må flyttes ud af overvågningszonen, hvis:

- dyrene eller avlsmaterialet opfylder betingelserne i bilag III i forordning 1266/2007, eller
- dyrene er bestemt til omgående slagtning, og der ikke er registreret nogen bluetonguetilfælde på oprindelsehusdyrbruget i mindst 30 dage inden afsendelsesdatoen.

TRANSIT

Transit af dyr gennem restriktionszoner kræver, at transportmidlerne efter grundig rengøring og desinfektion på pålæsningsstedet behandles med godkendte insekticider, eller repellenter når transporten foregår i den mitteaktive periode af året.

GENINDSÆTTELSE AF DYR

GENERELT

Det er sjældent, at smittede dyr eller besætninger aflives på grund af bluetongue. I de tilfælde, hvor det skulle ske, kan genindsættelse af modtagelige dyr på husdyrbruget ske ved at overholde de flytterestriktioner, der er gældende indenfor beskyttelseszonen.

UDGRUD I VILDTLEVENDE DYR

Der er ikke på forhånd fastsat regler for håndtering af udbrud af bluetongue i vildtlevende dyr, hverken i EU lovgivning eller i national lovgivning.

VACCINATION

Ved udbrud af bluetongue er vaccination det vigtigste bekæmpelsesredskab. For at udrydde bluetongue anbefales det, at mindst 80 % af populationen af modtagelige dyr vaccineres.

GENERELT

Det er forbudt at vaccinere mod bluetongue som en alment forebyggende foranstaltning. Indenfor rammerne af Rådets direktiv 2000/75/EF kan Fødevarestyrelsen dog tillade:

- Anvendelse af inaktiverede vacciner mod bluetongue, hvis en sådan beslutning træffes på baggrund af en specifik risikovurdering. Anvendelse af inaktiverede vacciner kan finde sted førend, der er udbrud og dermed udenfor områder, der er omfattet af restriktioner for flytning af dyr.
- Anvendelse af levende svækkede vacciner i en beskyttelseszone, samtidig skal der etableres en overvågningszone udenom beskyttelseszonen, hvor vaccination med levende svækkede vacciner er forbudt.

BESLUTNING OM INDFØRSEL AF VACCINATION

Beslutning om vaccination kan træffes af medlemsstaterne. EU-kommissionen skal underrettes, inden vaccinationen finder sted. Hvis det besluttet, at der skal vaccineres, skal der også tages stilling til, om vaccinationen skal være tvungen eller frivillig. Ved tvungen vaccination skal der tages stilling til hvilke dyregrupper og/eller arter, der skal vaccineres samt hvilke frister, der er for dette.

Endelig skal man sikre, at vaccine kan fremskaffes for den aktuelle serotype af bluetongue. Da serotyperne er immunologisk forskellige, skal det være en vaccine for den aktuelle serotype, der er årsag til udbruddet.

Såfremt Fødevarestyrelsen vurderer, at vaccination er nødvendigt for bekæmpelsen af bluetongue, vil en vaccinationsplan for et bestemt område blive udarbejdet. Udarbejdelse af en vaccinationsplan for et bestemt område samt implementering af planen vil ske i samarbejde med relevante brancheorganisationer.

Vaccinationsplanen skal minimum omfatte følgende:

- Afgrænsning af det geografiske område, hvor der skal foretages nødvaccination.
- Bestemmelse af art og alder af de dyr, der skal vaccineres.
- Fastlæggelse af vaccinationskampagnens varighed.
- Særlig registrering af de vaccinerede dyr.

ADGANG TIL BLUETONGUEVACCINE

Danmark har ikke et nationalt lager af bluetonguevaccine, og der er heller ikke et vaccinelager i den Europæiske Unions vaccinebank.

Ved beslutning om vaccination mod bluetongue vil vaccinen skulle indkøbes fra en producent af bluetonguevaccine.

FORANSTALTNINGER DER GÆLDER I VACCINATIONSZONEN

Foranstaltningerne vil afhænge af årsagen til vaccination. Hvis der anvendes inaktiveret vaccine udenfor restriktionszoner, vil der ikke være restriktioner for de pågældende vaccinerede dyr. Ved vaccination i restriktionszoner gælder de betingelser for omsætning af dyrene, der er beskrevet i Forordning 1266/2007. Se i øvrigt kapitlet om Flytterestriktioner.

SAMARBEJDE MED ANDRE MYNDIGHEDER SAMT EKSTERNE PARTER

Det centrale krisecenter sikrer indledningsvis kontakt til de eksterne parter. På sigt vil det decentrale krisecenter samarbejde med lokale repræsentanter fra andre myndigheder eller eksterne parter.

Samarbejdet kan omhandle:

LANDBRUG OG FØDEVARER

Samarbejde om vaccinationsstrategi.

SEGES KVÆG

Samarbejde om vaccinationsstrategi og praktisk gennemførelse af vaccination. Information af besætningsejere.

EKSPERTGRUPPE

Der er ikke nedsat en permanent national ekspertgruppe for bluetongue. Hvis der i en given udbrudssituation er brug for en ekspertgruppe, kan det centrale krisecenter nedsætte en ekspertgruppe.

BILAG 1 LOVGIVNING

Bestemmelser for bekæmpelse af bluetongue er fastsat i:

EU-lovgivning:

Rådets direktiv nr. 2000/75 af 2. november 2000 om vedtagelse af specifikke bestemmelser vedrørende foranstaltninger til bekæmpelse og udryddelse af bluetongue

Kommissionens Forordning nr. 1266/2007 af 26. oktober 2007 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets direktiv 2000/75/EF for så vidt angår kontrol med, overvågning af og restriktioner for flytning af visse dyr af modtagelige arter i forbindelse med bluetongue

Dansk lovgivning:

Bekendtgørelse nr. 933 af 17. september 2012 om bekæmpelse af bluetongue

Bekendtgørelse nr. 770 af 4. august 2009 om overvågning for bluetongue hos kvæg, får og geder

Bekendtgørelse nr. 734 af 4. juli 2008 om straffebestemmelser for overtrædelse af Kommissionens forordning om gennemførelsesbestemmelser til Rådets Direktiv 2000/75/EF for så vidt angår kontrol med, overvågning af og restriktioner for flytning af visse dyr af modtagelige arter i forbindelse med bluetongue

BILAG 2 INFORMATIONSMATERIALE

Information om bluetongue kan læses på følgende steder:

- Fødevarestyrelsens hjemmeside, www.fvst.dk.
- DTU Veterinærinstituttets hjemmeside, www.vet.dtu.dk.
- EU-kommissionens hjemmeside EU-kommissionen/bluetongue
- EFSA's hjemmeside EFSA.europa.eu/bluetongue

BILAG 3 SPØRGESKEMA FOR DEN EPIDEMIOLOGISKE UNDERSØGELSE TIL BRUG VED MISTANKE OM ELLER UDBRUD AF BLUETONGUE

Spørgeskemaet for den epidemiologiske undersøgelse til brug ved mistanke om eller udbrud af bluetongue hos kvæg ligger elektronisk i DIKO Beredskab.

For de andre drøvtyggere anvendes skemaet nedenfor.

1. BESÆTNINGSOPLYSNINGER

CHR. nr.:

Ejers navn:

Besætningens adresse:

Tlf. nr./mobil nr.:

Besætningstype:

Ved flere besætningstyper påføres de her:

Sundhedsstatus:

Dyr:

Kreaturer: Ja Nej antal: aldersfordeling:Får: Ja Nej antal: aldersfordeling:Geder: Ja Nej antal: aldersfordeling:Andre modtagelige dyrearter: Ja Nej hvis ja, hvilke:

Besætningsdyrlæge:

Sundhedsrådgivningsaftale: Ja Nej Andet erhverv på husdyrbruget: Ja Nej

Hvis ja, hvilket:

Personale og andre daglige kontakter til husdyrbruget (navn, funktion og mobil nr.):

Har besætningsejeren andre besætninger: Ja Nej

Hvis ja: CHR. nr.:

Navn og adresse:

Dyreart:

2. Beredskabsdyrlægens undersøgelse

OBS! Angrebne dyrs placering indtegnes på skitsen over ejendommen

Dato:	Tidspunkt:
Antal angrebne dyr og art:	
Symptomer:	
Smasken og savlen ☐	
Næseflåd ☐	
Tåreflåd ☐	
Øjenbetændelse ☐	
Ødemer i: hoved ☐ læber ☐ mule ☐ underkæbe ☐	
Cyanotisk tungen ☐	
Sår i mundhulen ☐	
Feber ☐	
Hævede røde pletter ☐	
Halshed ☐	
Hårtab ☐	
Ligger meget ned/rejser sig uvilligt: ☐	
Andre symptomer:	
Materiale indsendt til laboratorieundersøgelse (tidspunkt):	
Er der et besætningsregister: Ja ☐ Nej ☐	
Hvis ja, udfyld Bilag 1 til gennemgang af besætningens register, for perioden fra 1 uge før start på kliniske symptomer til dags dato.	

3. Ejers oplysninger om sygdommen
Tidspunkt for første symptomer:
Er de mistænkte dyr behandlet med medicin (tidspunkt og årsag):
Døde dyr indenfor de seneste 30 dage (dyreart og antal):
Andre bemærkninger:

4. Oplysninger om husdyrbruget

Har besætningens udgående dyr: Ja Nej , hvis ja:

Hvor mange:

Hvor:

Ventilationsforhold:

1. Lukket stald med automatisk ventilation
2. Delvist åben stald (åbne vinduer)
3. Helt åben stald
4. Andet, beskriv:

5. Vand og fodring

Beskriv vandforsyning:

Anfør hvilket foder der er anvendt de sidste 30 dage til de syge dyr:

Finder fodring med affald sted på ejendommen: Ja Nej

6. Andre besætninger m.v. i nærområdet

Nærmeste naboer med modtagelige arter:

Hvis sommerhusområde/campingpladser og lign. findes i nærheden angives afstand og art:

7. Kontakt til/fra besætningen de sidste 30 dage forud for første sygdomstegn

Ved flere forskellige kontakter indenfor samme kategori kan **bilag 2 eller 3** anvendes.

A. **Er der indkøbt dyr:** Ja Nej , hvis ja:

- Dyrenes art, antal, dato:
- Oprindelsesbesætning:
- Evt. handelsmands navn og adresse og tlf. nr.:

- Er der indkøbte dyr blandt de syge: Ja Nej
hvis ja, hvorfra:

B. **Er der solgt dyr:** Ja Nej , hvis ja:

1. Til levebrug:

- Art, antal, dato:
- Modtager (navn, adresse og tlf. nr.):
- Evt. transportør/handelsmand (navn, adresse og tlf. nr.):
- Anvendes der udleveringrum/vogn: Ja Nej
- Har chaufføren været i stalden: Ja Nej

2. Anden årsag:

- hvilken:
- Art, antal, dato:
- Modtager:

C. **Er der indkøbt eller solgt foder og strøelse** de sidste 30 dage forud de første symptomer: Ja
Nej , hvis ja:

- Foder køb: Dato: Leverandør:
- Foder salg: Dato: Modtager:
- Strøelse køb: Dato: Leverandør:
- Strøelse salg: Dato: Modtager:

SKITSE OVER HUSDYRBRUGET:

Følgende indtegnes: ventilationsåbninger hvor dette er relevant (herunder ituslået/åbne vinduer), møddingsplads/ajlebeholder/gyllebeholder, angrebne dyr, færden af transportmidler til slagtedy, mælk og lignende samt placering af udleveringsplads for dyr til destruktion. Staldbygningernes rumfang angives.

Bilag 2 Kontaktskema

(A) *Indkøb af dyr*, (B) *Salg til levebrug*, (C) *Salg til slagtning*, (D) *Fjernet af andet årsag*, (E) *Levering af mælk*

Dato for kontakt	Type af kontakt (A-E)	Transportørens navn, adresse og tlf.nr.	Modtagersted Navn, adresse og tlf. nr.	Antal dyr	Dyreart	Bemærkninger

